

چکیده

نوشته علی اصغر کتاب واژه‌نامه فقه سیاسی کتابی درباره اصطلاحات [فقه سیاسی](#) مرادی و اباصلت فروتن است که حدود ۲۸۰ واژه را از متون فقهی شیعه و اهل سنت منتشر استخراج و توضیح داده‌اند. این کتاب توسط [مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام](#) شده است. عدم جامعیت در گردآوری واژه‌های مرتبط با فقه سیاسی و توضیح واژه‌های عام ذیل واژه‌ها خاص ازجمله نقدهای وارد به این کتاب است.

معرفی

است که واژه‌نامه فقه سیاسی، کتابی درباره اصطلاحات مرتبط با مسائل [فقه سیاسی](#) علی‌اصغر مرادی و اباصلت فروتن آن را تدوین کرده‌اند و توسط مرکز فقهی ائمه اطهار علیهم السلام منتشر شده است.

ساختار و ویژگی‌ها

ساختار کتاب واژه‌نامه فقه سیاسی، الفبایی است نه موضوعی، و در حدود ۲۸۰ واژه به [۱]. سیاسی یا غیرسیاسی مرتبط با مسائل سیاسی در آن توضیح داده شده است گفته نویسندگان، واژه‌های کتاب از منابع متعدد فقهی اهل سنت و تشیع استخراج شده است. (ص ۱۶) در این کتاب ذیل هر واژه، معنای لغوی و اصطلاحی، ریشه و نمونه‌های تاریخی آن بیان شده و فونتیک و معادل انگلیسی واژه‌ها نیز آمده است. (ص ۱۷)

اگرچه در ظاهر ارتباطی با مفهوم در این کتاب شماری از واژه‌ها مانند [اجتهاد](#) و [احتکار](#) سیاست ندارند؛ ولی به باور نویسندگان به دلیل دارا بودن بار سیاسی و نقش اساسی آنها در اداره حکومت و حقوق سیاسی و اساسی جامعه، به عنوان واژه‌های سیاسی محسوب شده‌اند. (ص ۱۷) از دیگر ویژگی‌های این کتاب ارائه منابع توضیحی ذیل هر واژه در پاورقی است. به گفته نویسندگان هدف از تدوین این کتاب جمع‌آوری واژه‌ها و اصطلاحات فقه سیاسی در یکجا است. (ص ۱۶)

نقدها

کتاب واژه‌نامه فقه سیاسی از جهاتی مورد نقد است که به چند مورد اشاره می‌شود:

عدم جامعیت در گردآوری واژه‌های فقه سیاسی: باوجود ادعای نویسندگان مبنی بر تتبع در منابع متعدد فقهی اهل سنت و شیعه، بسیاری از واژه‌های مرتبط با مسائل سیاسی که در کتب فقهی مورد بررسی قرار گرفته و آنها را در فقه سیاسی، دارای اثر می‌دانند، و انتخابات، [رای](#) در این کتاب وارد نشده است. ازجمله این واژه‌ها می‌توان به [حق رای](#)، [حفظ نظام](#)، [حریم](#) [۵] [مشارکت سیاسی](#)، [۴] [نافرمانی مدنی](#)، [۳] [تفکیک قوا](#)، [۲] [اکثریت](#)، و ... اشاره کرد. در این کتاب حتی واژه فقه سیاسی نیز [فقه حکومتی](#) [۶] [خصوصی](#)، تبیین نشده است.

عدم تبیین رابطه واژه‌های نامرتبط با فقه سیاسی: در این کتاب تعدادی واژه غیرمرتبط با مسائل سیاسی وجود دارد که به ادعای نویسندگان دارای بار و نقش سیاسی است.

این درحالی است که نویسندگان در توضیح این واژه‌ها، اثر و نقش سیاسی مورد ادعای آن واژه را تبیین نکرده‌اند. اجتهاد، ساب النبی، مال الله، واقعه غدیر، نابتة، یوم الخمیس، نسیء و ... ازجمله این واژه‌هاست.

تبیین واژه‌های عام ضمن واژه‌های خاص: در این کتاب برخی واژه‌های عام در ضمن واژه‌های خاص توضیح داده شده است. برای مثال واژه قانون در ضمن قانون اسلامی توضیح داده شده است؛ در حالی که قانون و فرآیندهای قانون‌گذاری به‌عنوان مسائل مورد ابتلا در کتب فقهی به صورت مفصل تبیین شده است و نیاز به گنجاندن تعریف آنها در ضمن واژه‌های خاص نیست.

عدم ارائه تعریف دقیق از واژه‌ها: در برخی از واژه‌ها، نویسندگان تعریف دقیق و جامعی ارائه نداده‌اند. به‌عنوان مثال در تعریف دموکراسی، حضور مردم در صحنه سیاسی را به حمایت و پشتیبانی از رهبر جامعه اسلامی تاویل کرده‌اند.

